HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

שאין משלם קנס במפותה אזל רב גביהה מבי כתיל אמרה לשמעתא קמיה דרב אשי אמר ליה והא רב ור' יוחנן דאמרי תרוייהו [א]בוגרת [ב]ומוכת עץ לא ישא [ג]ואם נשא נשוי אלמא סופה להיות בוגרת תחתיו סופה להיות מוכת עץ תחתיו הכא נמי סופה להיות בעולה תחתיו קשיא: אנוסת חבירו ומפותת חבירו לא ישא ואם נשא ר' אלעזר בן יעקב אומר הולד חלל וחכמים אומרים הולד כשר: ⊙אמר רב הונא אמר רב א)הלכה כר' אליעזר בן יעקב וכן אמר רב גידל אמר רב הלכה כרבי אליעזר בן יעקב איכא דאמרי אמר רב הונא אמר רב מאי טעמא דרבי אליעזר בן יעקב סבר לה כרבי אלעזר ומי סבר לה כותיה והא קיימא לן ב)משנת ר' אליעזר בן יעקב קב ונקי ⊙ואילו בהא ג)אמר רב עמרם (א) אמר רב אין הלכה כרבי אלעזר קשיא רב אשי אמר ביש חלל מחייבי עשה קמיפלגי ⊙רבי אליעזר בן יעקב סבר ד)יש חלל מחייבי עשה ורבנן סברי אין חלל מחייבי עשה מ"ט דראב"י דכתיב [1]אלמנה וגרושה וחללה זונה את אלה לא יקח כי אם בתולה וגו' וכתיב [2]ולא יחלל זרעו בעמיו אכולהו ורבנן אלה הפסיק הענין ורבי אליעזר בן יעקב אמר אלה [ד]למעוטי נדה כמאן אזלא הא דתניא מאלה אתה עושה חלל ואי אתה עושה חלל מנדה כמאן כרבי אליעזר בן יעקב ורבי אליעזר בן יעקב נכתביה לאלה לבסוף קשיא תנו רבנן אחותו ארוסה רבי מאיר ור' יהודה אומרים מטמא לה רבי יוסי ורבי שמעון אומרים [ה]אין מטמא לה אנוסה ומפותה ד"ה אין מטמא לה ומוכת עץ אין מטמא לה דברי ר' שמעון שהיה ר' שמעון אומר ראויה לכ"ג מטמא לה שאין ראויה לכ"ג אין מטמא לה ובוגרת מטמא לה דברי כל אדם מאי טעמא דר"מ ור' יהודה דדרשי הכי [3]ולאחותו הבתולה [ה]פרט לאנוסה ומפותה יכול שאני מוציא אף מוכת עץ ת"ל אשר לא היתה לאיש מי שהוייתה על ידי איש [ו]יצאה זו שאין הוייתה על ידי איש הקרובה לרבות הארוסה [ז]אליו לרבות הבוגרת הא למה לי קרא והאמר ה)רבי מאיר בתולה אפילו מקצת בתולה משמע איצטריך סלקא דעתך אמינא נילף בתולה בתולה מהתם מה להלן נערה אף כאן נמי נערה קא משמע לן ורבי יוסי ורבי שמעון מאי טעמייהו דרשי הכי ולאחותו הבתולה פרט לאנוסה ומפותה ומוכת עץ אשר לא היתה פרט לארוסה הקרובה [ח]לרבות ארוסה שנתגרשה אליו לרבות את הבוגרת הקרובה לרבות ארוסה שנתגרשה והא

שאין משלם קנס במפותה. שאם מפותה היא אהנו ליה נשואין למפטריה מקנסא שהמפתה אין משלם קנס אלא כשאין כונסה דכתיב אם מאן ימאן (שמות כב) אבל אם מהור ימהרנה לו לאשה לא יתן כלום אבל אונס נותן מיד אפילו הוא כונסה דכתיב (דברים כב) ונתן האיש השוכב עמה ולו תהיה לאשה: **אמרה לשמעתא.** להא דרב הונא דאמר ומוציאה בגט: **סופה להיות מוכת עץ תחתיו.** כלומר סופה ליבעל לו ולאבד בתוליה: **סופה להיות בעולה תחתיו.** ואם נשא נשוי דקתני לגמרי קאמר דמותר לקיימה הואיל ולעצמו נבעלה וסופה להיות בעולה לו: **סבר לה כר' אלעזר.** דאמר (לקמן דף סא:) פנוי הבא על הפנויה שלא לשם אישות עשאה זונה וקיימא עליה בלאו ומחייבי לאוין דכהונה הוי הולד חלל: דרב עמרם לקמן בפירקין (שם): **ביש חלל מחייבי עשה.** ו)ר' אליעזר ב"י לא כר' אלעזר סבירא ליה ולאו זונה היא ולא קיימא עליה בלאו אלא בעשה דכתיב בתולה יקח ולא בעולה ולאו הבא מכלל עשה עשה: **וכתיב לא יחלל אכולהו.** ואפי' אבתולה יקח ולא בעולה דעשה הוא: **אלה הפסיק הענין.** דכתיב אלה בתר חייבי לאוין לאשמועינן אלה שהן חייבי לאוין חלוקין מדין חייבי עשה: **למעוטי נדה.** שאם בא כהן על אשתו נדה אין הולד חלל: **ולכתביה לבסוף.** הואיל ולאו לפלוגינהו אתי: **קשיא.** לרב אשי דמוקי פלוגתייהו בטעמא דהני קראי: **אחותו ארוסה.** של כהן הדיוט אבל נשואה פשיטא לן דאין מטמא דכתיב ז) ולאחותו הבתולה: **אנוסה ומפותה.** אחותו שנאנסה או שנתפתתה: **דברי הכל אין מטמא לה.** וטעמא דכולהו מפרש לקמן: **ומוכת עץ אין מטמא לה דברי ר"ש.** ר"ש לטעמיה דאמר במתניתין מוכת עץ אסורה לכ"ג אלמא לאו בכלל בתולה היא: **שאינה ראויה לכ"ג אין מטמא לה.** דהכא והכא בתולה כתיב: **דברי כל אדם.** ואפי' לרבי מאיר דפסיל בוגרת לכהן גדול הכא לענין טומאה איתרבי כדלקמן: **פרט לאנוסה ומפותה.** שאינה בתולה: **יכול שאני מוציא אף מוכת עץ.** שאינה בתולה: **לרבות את הארוסה.** ואיצטריך לרבויא דלא תימא אשר לא היתה פרט לארוסה שהיתה לאיש דהויה לשון קידושין היא: ה"ג **למה לי קרא והא אמר ר"מ בתולה מקצת בתולים משמע.** לעיל אמר הכי מדאיצטריך למכתב בבתוליה לגבי כ"ג להוציא את הבוגרת לר"מ מכלל דבתולה בוגרת נמי משמע: **מהתם.** כי ימצא איש נערה בתולה (דברים כב): מדשבקיה

שאינו משלם קנס במפותה. ואם תאמר וכיון דבעיא גט ואית לה כתובה כמו אלמנה לכ"ג דיש לה כתובה כדאמרינן בפ"ב מותרות (לקמן דף פה. ושם) אע"ג דאסורה מן התורה וא"כ מאי נפקא מינה דאין משלם קנס הרי יש לה כתובה ומה לי קנס ומה לי כתובה ואמר ר"י דנפקא מינה אם מחלה לכתובה ועוד נפקא מינה דלא משלם מן העידית כדין קנס אלא מן הזיבורית כדין כתובת אשה ועוד דכתובת בעולה דרבנן ועוד נראה דהא דאמר רב מוציא בגט היינו מדרבנן ולהכי נקט פלוגתא ח) דרבי באנוסת חבירו דבאנוסת עצמו מודה דלא הוי חלל ומיהו מלינן למימר דנקט אנוסת חבירו להודיעך כוחן דרבנן דמכשרי: **סופה** להיות בעולה תחתיו. ואין לומר דמוציאה בגט דקאמר רב היינו לרבי אלעזר דאמר פנוי הבא על הפנויה עשאה זונה דהא רב אברייתא קאי וברייתא דלא כרבי אלעזר דהא אמרי רבנן הולד כשר: **חלל** מחייבי עשה. תימה כיון דלא יחלל קאי נמי אבעולה לרבי אליעזר בן יעקב אם כן אין זה חייבי עשה גרידא דלא יחלל לאו הוא כדקאמר בפרק בתרא דקידושין (דף עח.) בעל לוקה משום לא יחלל: **אלה** הפסיק הענין. ולא מוקמינן לא יחלל אבעולה אע"ג דמינה סליק משום דמיסתבר טפי לאוקמי אחייבי לאוין: **ואי** אתה עושה חלל מנדה. בתורת כהנים מפרש דאיצטריך דלא נילף דליהוי חלל מקל וחומר מהני שהם חייבי לאוין תימה דמה לאלמנה וכיוצא בה שכן הן עצמן מתחללות וכי תימא ה"נ כיון דבא עליה עשאה זונה הא לא הוי זונה כיון דתפסי בה קידושין: **אליו** לרבות הבוגרת. וא"ת למה לי אליו נרבי בוגרת מולא היתה לאיש כדמרבינן מיניה מוכת עץ וי"ל דאי לאו אליו הוה מוקמינן לא היתה לבוגרת גרידא דבוגרת מסתבר לרבות טפי ממוכת עץ משום דמוכת עץ איתעביד בה מעשה ולהכי מוקי אליו דכתיב ברישא לרבות בוגרת ולא היתה לאיש דכתיב בסוף מוקי למוכת עץ וכן משמע דבוגרת עדיפא ממוכת עץ דהא בבוגרת לא פליגי כדקתני ובוגרת מטמא לה דברי כל אדם ועוד נראה דממשמעות בתולה מימעטא מוכת עץ אפילו לרבי מאיר מדפריך גבי בוגרת והא למה לי קרא וגבי מוכת עץ לא פריך הכי ולהכי מוקי קרא קמא בבוגרת וניחא נמי השתא הא דדרשינן דרשא דאשר לא היתה לאיש ברישא אע"ג דכתיב בסוף משום דממשמעות בתולה הוה לן למעוטי מוכת עץ הוצרך לפרש דמתרבי מאשר לא היתה לאיש: **נילף** בתולה בתולה מהתם. אומר ר"ת מהתם היינו מכ"ג ולא כמו שפירש בקונטרס דמבתולה דאונס ומפתה קאמר וכן נראה לר"י דהא בכולה שמעתא לא איירי באונס ומפתה ולא ה"ל למימר מהתם אלא ה"ל למימר בהדיא מאונס ומפתה אלא מהתם היינו כ"ג כדפירש ר"ת דאיירי ביה ומשום דרבי שמעון גמרה מהתם קא סלקא דעתך נילף מהתם כדקאמר ראויה לכהן גדול מטמא לה כו' ועל כרחך לא לסימנא בעלמא נקטיה מדפריך בסמוך והא אמר רבי שמעון ראויה לכ"ג כו' ואי פריך משום דאין הכלל אמת מהא לא הוה משני מידי אלא ודאי פריך דמכ"ג ה"ל למילף ומוכת עץ מהתם גמר לה רבי שמעון כדקתני בהדיא בברייתא הראויה לכ"ג כו' דאי לאו דמיעטיה רחמנא מוכת עץ מבבתוליה עד שיהו כל בתוליה קיימין וגמר מהתם ה"ל למידרש הכא מי שהוייתה על ידי איש יצתה מוכת עץ והוה ילפינן התם מהכא:

והא

עין משפט נר מצוה

ע א מיי' פי"ז מהל' איסורי ביאה הלכ' יג:

עא ב מיי' שם הלכ' יד:

עב ג מיי' שם הלכה טו:

עג ד מיי' שם פי"ט הל' ו סמג לאוין קנב טוש"ע אה"ע סימן ו סעיף ח:

עד ה ו ז ח מיי' פ"ב מהל' אבל הלכה י יא סמג עשין נח ולאוין רלה טוש"ע י"ד סימן שעג סעיף ד:

עד [ה] מיי' שם הלכה י טוש"ע שם:

תוספות ישנים

אלה למעוטי נדה. כמאן אזלא כר' אליעזר בן יעקב. משמע אבל לרבנן לא מצי אתי וסברי דיש חלל מנדה וא"ת ומהיכא ניליף לומר דעושה חלל מנדה אי מק"ו דגרושה שאין בה לאו שאני גרושה שהיא עצמה מתחללת שפסלה בביאתו מתרומה דבי נשא תאמר בנדה דלא פסלה דהא אית בה הויה וא"ל כיון דבעלה עשאה זונה דהא כיון דתפסי בה קדושי לא הויא כשאר חייבי כריתות ואי מאלמנה לכה"ג מה לאלמנה שכן היא עצמה מתחללת כדלעיל דא"ל היא עצמה תתחלל מק"ו דלימא איסור כהונה שאני כדפרישית לעיל וי"ל יליף מאלמנה ומגרי שני שפוסלים ובנו פגום אף אני אביא נדה. וקסבר האי תנא דעבדינן שפיר לד השוה היכא דחדא הוי איסור כהונה ואידך אינו איסור כהונה כדפרישית לעיל. ולר"א בן יעקב ניחא דאצטריך קרא למימר דאי אתה עושה חלל מנדה דס"ד דנילף מחייבי עשה דיש חלל מהם אליבא דידיה: **אליו לרבות הבוגרת.** תימה למה לי קרא כיון דרבינן מוכת עץ משום שאין הווייתה ע"י איש ה"ה בוגרת דבוגרת נמי אין הווייתה ע"י איש. וגם כי עדיפא יותר בוגרת ממוכת עץ משום דלא אתעביד בה מעשה וא"כ כיון דחזינן מוכת עץ כ"ש בוגרת וי"ל דס"ד דבוגרת גריעא ממוכת עץ משום דאשתני גופה ומלא היתה לאיש לא נפקא דשמא קרא לא איירי אלא בדבר שבא ע"י מעשה:

מסורת הש"ס

א) [עי' תוספות בכורות כג: ד"ה משנת], **ב)** [לעיל מט: וש"נ], **ג)** [לקמן סא: וע"ש], **ד)** [לקמן עז: פה:], **ה)** [לעיל נט.], **ו)** [נ"ל ורבי אליעזר כו' מהרש"ל], **ז)** [ויקרא כא], **ח)** [נ"ל דר"א בן יעקב],

◆

תורה אור השלם

1. אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה וַחֲלָלָה זֹנָה אֶת אֵלֶּה לֹא יִקָּח כִּי אִם בְּתוּלָה מֵעַמָּיו יִקַּח אִשָּׁה: ויקרא כא יד
2. וְלֹא יְחַלֵּל זַרְעוֹ בְּעַמָּיו כִּי אֲנִי יְיָ מְקַדְּשׁוֹ: ויקרא כא טו
3. וְלַאֲחֹתוֹ הַבְּתוּלָה הַקְּרוֹבָה אֵלָיו אֲשֶׁר לֹא הָיְתָה לְאִישׁ לָהּ יִטַּמָּא: ויקרא כא ג

◆

גליון הש"ס

גמ' אמר ר"ה אמר רב הלכה כראב"י. עיין תוס' בכורות דף כג ע"ב ד"ה משנת: **שם ואילו בהא אמר רב עמרם אמר רב.** מדברי תוס' לעיל דף נט ע"ב ד"ה ורב מבואר דל"ג כאן אמר רב וכן הוא לקמן סא ע"ב: **שם ראב"י סבר יש חלל מחייבי עשה.** עיין לקמן דף עז ע"ב תד"ה מחלל:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' בהא אמר רב עמרם אין הלכה כנ"ל ותיבות אמר רב נמחק:

◆

מוסף רש"י

משנת ר' אליעזר בן יעקב קב ונקי. קב מדה קטנה, כלומר במקומות מועטים הוא נזכר במשנה או בברייתא, **ונקי.** בכל מקום שנזכר הלכה כמותו (לעיל מט: וכעי"ז ערובין סב: ובבכורות סב:) או: לא לימד הרבה כשאר חבריו אלא מה שאומר בבית המדרש נקי הוא שהלכה כמותו לעולם (גיטין סז.). **יש חלל מחייבי עשה.** כגון כהן גדול שנשא אנוסה או מפותה שהיא עליו בעשה, בתולה יקח ולא בעולה (לקמן עז:).